

**Οικουμενικὸ Πατριαρχεῖο - Οικουμενικὸς Πατριάρχης - Οικουμενικὸς Ἑλληνισμὸς
Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὡς Πνευματικὸς Πατέρας¹**

**Ἀφιερωματικὸ κείμενο ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἐκλογῆς τῆς Α.Θ. Παναγιότητος,
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
(22 Ὀκτωβρίου 1991 - 22 Ὀκτωβρίου 2023)**

*τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μιλήτου Ἀποστόλου,
Καθηγουμένου Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς
Ἀγίας Ἀναστασίας Φαρμακολυτρίας*

Γιὰ νὰ μελετήσῃ κάποιος τὸ ζήτημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ἐκκινήσῃ ἀπὸ τὴν Ρωμοσύνη, διότι Ρωμοσύνη καὶ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ - Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, Ρωμοσύνη καὶ Ἑλληνισμὸς εἶναι ἔννοιες ὅχι ἀπλῶς συγγενεῖς καὶ συγκλίνουσες ἀλλὰ παράλληλες, ὁμοιόπρωτες καὶ ἀλληλοπεριχωρούμενες· εἶναι μὲ ἄλλες λέξεις οἱ δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος, διότι ἡ μία δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ ξέχωρα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ Ρωμοσύνη - ἃς γίνῃ αὐτὴ ἡ ἀπαραίτητη διευκρίνηση - δὲν εἶναι μιὰ ἐθνικὴ - ἐθνοτικὴ κατηγορία ἢ μιὰ φυλετικὴ συνομοταξία, ἀλλὰ τὸ πολυσυλλεκτικὸ καὶ ὑπερεθνικὸ ἐκεῖνο μέγεθος ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν γόνιμη συνάντησιν καὶ τὴν καρπογόνον ἀνάκρασιν τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀνυπέρβλητης ἐλληνίδος γλώσσας καὶ φιλοσοφίας μὲ τὴν χριστιανικὴ ἀποκάλυψιν ἐπάνω στὸ εὐφορὸ ἔδαφος ποὺ εἶχε καλλιεργηθεῖ ἀπὸ τὴν ρωμαϊκὴ νομικὴ καὶ πολιτισμικὴ παράδοσιν. Ἡ κρατικὴ, ἂν θέλετε, ἔκφρασις τῆς συνάφειας αὐτῆς εἶναι ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, αὐτὴ ποὺ ἡ δυτικὴ ἱστοριογραφία - ὅχι δίχως ὑποτιμητικὴ διάθεσιν - ὀνόμασε Βυζάντιον.

Τὸ οὕτως καλούμενον, λοιπόν, Βυζάντιον εἶναι γιὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἡ Οἰκουμένη, ὅπως ἄλλωστε φανερώνει ἡ προσθήκη στὴν φήμην τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ προκαθημένου τοῦ τίτλου «Κριτῆς τῆς Οἰκουμένης» καὶ ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν ἀνάγεται σὺν ἀρχαῖς τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος,

¹ Μέρος τοῦ παρόντος κειμένου εἶχε προετοιμαστῆ νὰ παρουσιαστῇ ὡς εἰσήγησις σὲ ἡμερίδα ποὺ διοργανώθηκε ἀπὸ τὸν Πολιτιστικὸ Σύνλογο Μικρασιατῶν Ν. Ἐφέσου «Ὁ Ἡράκλειτος», τὸν Δῆμο Δίου-Ὀλύμπου, τὴν Περιφερειακὴ Ἑνότητα Πιερίας, τὴν Ἰμβριακὴ Ἑνωσὴν Μακεδονίας-Θράκης καὶ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολιν Κίτρους, πρὸς τὴν τιμὴν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ λόγῳ τῶν ἐκτάκτων καιρικῶν φαινομένων καὶ τῶν ἐπισυμβάντων καταστροφῶν στὴν περιοχὴ τῆς Κατερίνης, ἡ ἡμερίδα ἀναβλήθηκε.

ὅταν ὁ παρεπιδημῶν στὴν Βασιλεύουσα, διὰ τὸν φόβο τοῦ Χαλίφη Ἀλ Χακίμ, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ὁ Β΄ κλήθηκε ὡς ἐπιδιαιτητὴς στὴν διαμάχη ποὺ εἶχε ξεσπάσει μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου τοῦ Β΄ καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλαγοροκτόνου ἐξ αἰτίας τοῦ ἀλληλέγγυου φόρου. Δὲν ἐνδιαφέρουν στὴν παρούσα περίσταση οἱ ἱστορικὲς λεπτομέρειες, τὸ σημαντικὸ εἶναι νὰ κρατήσουμε ὅτι αὐτὴ ἡ διένεξη ἀφοροῦσε στοὺς δύο πυλῶνες τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, δηλαδὴ τῆς Οἰκουμένης, ἐξ οὗ καὶ ὁ σχετικὸς τίτλος.

Ἡ «Βασιλεία» ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ «Ἱερωσύνη» ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι τὰ δύο θεμέλια πάνω στὰ ὁποῖα οἰκοδομεῖται ἡ ὅλη πολιτικὴ θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ ὅλη τῆς ὑπαρξὸς καὶ ὑπόστασις γιὰ νὰ ἀκριβολογοῦμε. Εἶναι ἐξόχως χαρακτηριστικὴ ἡ ἀναφορὰ στὸ περίφημο ἔργο τῆς «Εἰσαγωγῆς (ἢ Ἐπαναγωγῆς) τοῦ Νόμου» -τῆς νομικῆς αὐτῆς συλλογῆς τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας, ποὺ ἀποδίδεται στὸν Μ. Φώτιο: *«Τῆς πολιτείας ἐκ μερῶν καὶ μορίων ἀναλόγως τῷ ἀνθρώπῳ συνισταμένης, τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη βασιλεύς ἐστὶ καὶ πατριάρχης, διὸ καὶ ἡ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα τῶν ὑπηκόων εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία βασιλείας ἐστὶ καὶ ἀρχιερωσύνης ἐν πᾶσιν ὁμοφροσύνη καὶ συμφωνία»*².

Τὰ ἀνθρώπινα ὅμως, ἔρχονται καὶ παρέρχονται, ἡ ἱστορία γοργὰ τρέχει καὶ οἱ Αὐτοκρατορίες ὅσο κραταιὲς καὶ θεοφροῦρητες καὶ ἂν εἶναι, *«Κύριος οἶδε»* τὸ γιατί, κάποτε ἐκπίπτουν. Κι ἔτσι μιὰ μέρα, μέρα ποὺ σημάδεψε ἀνεξίτηλα ὅλην τὴ Ρωμιοσύνη, ἡ Αὐτοκρατορία ἄλλαξε χέρια, καὶ ἐσίγησε τὸ Χερουβικὸ στὴν Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ Πορθητὴς εἰσῆλθε στὴ Βασιλεύουσα, καὶ ἔζησε ἡ Ρωμιοσύνη ἐκεῖνη τὴν φρικτὴ, ὡς ἄλλη Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ἡμέρα τῆς σφαγῆς καὶ τῆς λεηλασίας, ὅπου ἔρρεε ἄφθονο τὸ αἷμα τῆς θυσίας τῶν ἀμνῶν τῶν ἀμώμων πάνω στὰ μάρμαρα γύρω ἀπὸ τὴν Ἀγία Σοφία.

Ὅμως, ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ συνέλεξε τὶς αἰμορροοῦσες σάρκες Τῆς καὶ τὰ πληγωμένα σπλάγχνα Τῆς καὶ ἐπεσύναξε ὡς ἡ ὄρνις τὰ ὀρφανεμένα νοσία Τῆς κάτω ἀπὸ τὶς τετρωμένας πτέρυγές Τῆς γιὰ νὰ τὰ προστατεύσει ἀπὸ τὸν κατατρεγμὸ καὶ τὸν ἀφανισμό. Ὅλα εἶχαν χαθεῖ. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἦταν νεκρὸς - μπορεῖ καὶ ὄχι λέει ὁ θρύλος, ὄχι νεκρὸς, ἀλλὰ μαρμαρωμένος. Οἱ ἄρχοντες, ὅσοι ἐπέζησαν, ἄλλοι αἰχμαλωτίσθηκαν καὶ ἄλλοι πουλήθηκαν στὰ σκλαβοπάζαρα καὶ ἄλλοι, σὰν ἐκεῖνο τὸ παλικάρόπουλο τὸν γιὸ τοῦ Φραντζῆ, ἃς μὴν τὸ ξεστομίσουμε τί μαύρη συμφορὰ τοὺς βρῆκε.

Μόνον ἡ Ἐκκλησία ἀπέμεινε καὶ σὲ λίγο ὁ Κατακτητὴς ὀρίζει νὰ ἐκλεγεῖ Πατριάρχης ὁ σπουδαῖος Γεννάδιος καὶ τὸ γένος εὐρίσκει προστάτη καὶ ὁδηγὸ πάλι καὶ οἱ Ρῶμιοι παίρνουν μιὰ κάποια ἀνάσα καὶ ξαναβρίσκουν τὴν ἐλπίδα τους. Ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους φορᾷ τώρα,

² C. E. Zachariae (ed.), *Librorum Juris Graeco-Romani*, Lipsiae, 1852, σ. 68.

ὄχι μόνο τὸ μοναχικὸ τοῦ τριβώνιο ἀλλὰ τὴν βασιλικὴ πορφύρα, μιὰ πορφύρα αἱματόβαπτη, βαριὰ σὰν τὸ μολύβι καὶ πυρωμένη σὰν τὸ σίδηρο, διότι κουβαλᾷ ὅλα τὰ βάσανα καὶ τοὺς καῦμους τῶν σκλαβωμένων. Κατὰ τὸν ἐπιφανῆ Βυζαντινολόγο Στήβεν Ράνσιμαν: «*Ο Πατριάρχης, ὡς ἐπικεφαλῆς τοῦ Ὁρθοδόξου millet, σὲ κάποιο βαθμὸ ἦταν διάδοχος τοῦ Αὐτοκράτορα*»³. Κάθε ἄλλο ὅμως παρὰ αὐτοκρατορικὸς ἦταν ὁ θρόνος τοῦ Πατριάρχου. Ἡ σπάθη καὶ ἡ ἀγχόνη τοῦ κατακτητοῦ ἐπεκρέμαντο ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του. Καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ ἐκάστοτε Πατριάρχου ἦταν νὰ σωθεῖ τὸ Γένος, νὰ διατηρηθεῖ ἡ γλῶσσα, νὰ κρατηθεῖ ἡ πίστις, μὲ ὅποιες θυσίες καὶ ὅλα τὰ τιμήματα ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ προκύψουν, ἀκόμη καὶ μὲ τὴ θυσία καὶ τὸ θάνατο.

Αὐτῆς τῆς Παραδόσεως κληροῦχος καὶ πανάξιος διάδοχος καὶ φύλακας εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁ Πάνυ, ὁ πνευματικὸς πατέρας καὶ ἡγέτης τοῦ Γένους τῶν Ὁρθοδόξων, ὁ ὁποῖος σηκώνει τὸ δικὸ του σταυρὸ καὶ μὲ θυσίες καὶ πικρίες πολλὰς ὁδηγεῖ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησίαν στὴν ἐπόμενη ἡμέρα. Ἐξελέγη σάν σήμερα, τὴν εὐλογημένη ἡμέρα τῆς 22ας Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1991 καὶ ἀπὸ τότε παρέλαβε καὶ ἀνέλαβε τὸ σταυρὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸς πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἱερωσύνης τῶν Ὁρθοδόξων. Καὶ ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ πρῶτιστο καὶ τὸ βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς πατρότητός του; Ἡ ἀγάπη, ὅπως αὐτὴ διδάσκεται ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀγάπη εἶναι σίγουρα ἐκεῖνο τὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, τὸ ὁποῖο ὑπερτερεῖ πάντων τῶν ὑπολοίπων, διότι αὐτὸ εἶναι, ὅπως εἴπαμε, τὸ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς πατρότητας καὶ τῆς πατρικῆς καρδίας τοῦ Πατριάρχου μας. Ἀσφαλῶς, δὲν πρόκειται περὶ χαρακτηριστικοῦ, ἀλλὰ περὶ καταστάσεως τῆς υπάρξεως, περὶ τρόπου ζωῆς καὶ πολιτείας. Περὶ ἐμπειρίας. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος πορεύεται τὴν ὁδὸ τῆς αἱματηρᾶς διακονίας Του μὲ ἀπόλυτο καὶ βασικὸ κριτήριον τὴν ἀγάπην. Ἀγάπη πρὸς ὅλους χωρὶς διακρίσεις καὶ κρατούμενα, πρὸς ἀνωνύμους καὶ ἐπωνύμους, ἀσήμαντους καὶ σημαντικούς, ἐναρέτους καὶ ἁμαρτωλούς, φίλους καὶ ἐχθρούς... Διότι ἔτσι εἶναι ἓνας πατέρας, ἀφοῦ ἡ πραγματικὴ καὶ γνησίᾳ ἀγάπη «*προσφέρει χωρὶς νὰ προσδοκᾷ ἀνταπόδοσιν, βλέπει τὸν κεκρυμμένον εἰς τὸν βόρβορον μαργαρίτην τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐστιγματισμένης μὲν διὰ πλήθους πταισμάτων, ἀλλὰ ἀνακλώσης τὴν ἄρρητον δόξαν τοῦ ἀρχετύπου, ἐναγκαλίζεται τὸν γεγηρακότα ἀσθενῆ καὶ ἀνακαινίζει ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητα αὐτοῦ, ἀναμορφώνει εἰς τὸν μὴ ἔχοντα οὐδὲ εἶδος οὐδὲ κάλλος τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀπερινόητον πρωτότυπον ὠραιότητα, προσλαμβάνει τὸ ἀσθενὲς καὶ παλαιὸν καὶ ἐνδύει αὐτὸ διὰ τῆς ὑγείας καὶ νεότητος, καὶ ἐν γένει ὡς πῦρ καθαῖρον ἀφόβως καὶ διαβλέπον*

³ Steven Ranciman, *Ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐν Αἰχμαλωσίᾳ*, Ἐκδ. Γκοβόστη, Ἀθήνα 2010, σ. 207.

ἐπέκεινα τῶν παραμορφωτικῶν φίλτρων, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν ὡς φύλλα συκῆς, ὡς ράκη καὶ ὡς ἔλκη τὴν προσωπικὴν ὄντοτητα τοῦ ἀδελφοῦ, ἀποκαθαίρει καὶ ὑπὲρ χιόντα λευκαίνει αὐτὴν καὶ ποθεῖ τὴν μεθ' αὐτῆς κοινωνίαν»⁴, ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Παναγιώτατος σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ συγγράμματά του.

Ἐὰν κανεὶς ἀκουμπήσει στὸ στήθος τοῦ Πατριάρχου θὰ ἀκούσει τὴν πατριαρχικὴ καρδιά του, ρυθμικὰ καὶ ἀδιάλειπτα νὰ ἐπαναλαμβάνει μία καὶ μόνη λέξη: «ΑΓΑΠΗ». Διότι ὁ Πανσέβαστος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶναι ὅλος καρδιά ἀγαπῶσα, καιομένη καὶ ἀναλωμένη ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ μεῖζον, καὶ «οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖται, καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται» (Α΄ Κορ. 13, 8). Καὶ κατὰ τὰ σοφὰ πατριαρχικὰ λόγια «ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη... εἶναι ἀγάπη τελεία, καθολικὴ, ἀνυστερόβουλος, ἀνιδιοτελής, προσφέρουσα θυσιαζομένη καὶ ὄχι λαμβάνουσα. Εἶναι ἀγάπη μαρτυροῦσα τὸν μακαρίως δίδοντα Θεὸν καὶ θεοποιοῦσα τοὺς ἀντιπροσφέροντας τὴν λαμβανομένην ἀγάπην ἀνθρώπους»⁵.

Ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, οἱ διάστασεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς Ρωμοσύνης εἶναι ἄπειρες καὶ τὸ ἴδιο ἄπειρες εἶναι καὶ οἱ πνευματικὲς διαστάσεις τοῦ Πρώτου τῆς Ρωμοσύνης καὶ τοῦ Γένους καὶ δύσκολα μπορεῖ κάποιος νὰ περικλείσει σὲ σχήματα καὶ λέξεις αὐτὰ ποὺ μόνον νοοῦνται καὶ ψηλαφοῦνται μὲ τὴν καρδιά καὶ μόνο.

Γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ χρόνου καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν λέξεων τοῦ παρόντος κειμένου ὁμως, καθὼς καὶ τὸ περιοριστικὸ τοῦ θέματος θὰ προσπαθήσω νὰ καταθέσω ἐλάχιστα μόνο ψήγματα τῆς προσωπικότητος, τῆς διακονίας καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς Πνευματικοῦ Πατρός. Εἶναι, λοιπόν, ὁ Πατριάρχης μας *Πατὴρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ρωμοσύνης* ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀλλὰ *Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας*, καὶ *Πατὴρ Ἀνθρώπων καὶ Λαῶν*, καὶ βεβαίως *Πατὴρ τῆς Κτίσεως*.

Πατὴρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ρωμοσύνης.

Τὴν 29^η Μαΐου 1453, Τρίτη τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων, ἀνέτειλε ἡ ἡμέρα ἡ ἀποφράς καὶ δυσώνυμος, ἡ ἡμέρα τῆς «*δευτέρας βαβυλωνιακῆς αἰχμαλωσίας*»⁶, κατὰ τὸν πολὺ καὶ μέγα Γεδεών, ἡ ἡμέρα ὅπου «ἐάλω ἡ Πόλις» καὶ ἡ «Βασιλεία» ἐξέλιπε. Ὅμως, ἡ «Ἱερωσύνη» λαβωμένη, καθημαγμένη, αἰμόφυρτος καὶ ὀλολύζουσα ἐπέζησε γιὰ νὰ συνεχίσει νὰ ἀνάβει τὸ καντήλι τῆς Κυρὰ Δέσποινας ποὺ θρηνεῖ γιὰ τὴν Πόλη Της καὶ ὁ Πατριάρχης νὰ

⁴ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, *Ἡ Ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει*, Ἐκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 2001, σ. 17-18.

⁵ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, *ὁπ.π.*, σ. 29-30.

⁶ Μ. Γεδεών, *Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων*, 1453-1913, Ἐν Ἀθήναις, 1939, τ. 1, σ. 18.

φυλάττει τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερὰ τοῦ Γένους. Στὸ πρόσωπο, λοιπόν, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διασώζεται ἡ συνέχεια τῆς Ρωμαϊκῆς Παράδοσης καὶ τῆς Ρωμιοσύνης, τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὶς ἄπειρες διαστάσεις καὶ ἐκφάνσεις, ὁ ὁποῖος δὲν περιορίζεται μέσα στὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἐλλαδοκεντρικοῦ Κράτους, ὅπως αὐτὸ διαμορφώνεται ἀπὸ τὸ Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου καὶ ἐντεῦθεν διότι, ὅπως ἀκριβῶς τονίστηκε καὶ πάραπάνω, ἡ Ρωμιοσύνη εἶναι μέγεθος καὶ ποιότητα ὑπερεθνικὴ καὶ οἰκουμενικὴ. Καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου τὸ Γένος θὰ ἀναγνωρίζει πάντα τὸν προστάτη καὶ Πατέρα του. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἐδραῖος καὶ ἀμετακίνητος μὲ τὸ «μικρὸν ποιμνιόν» Του παραμένει στὴν Πόλη τῶν ὀνείρων καὶ τῶν θρύλων ἀκοίμητος φύλακας τῶν τιμαλφῶν τῆς πίστεως καὶ Πατέρας στοργικὸς στὰ βάσανα καὶ τοὺς καημοὺς τῶν τέκνων τῆς Ρωμιοσύνης.

Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀτυχῶς στὶς μέρες μας ἡ «ἐκκλησιολογία» τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ ὀλοένα καὶ περισσότερο κερδίζει ἔδαφος σὲ μερικὲς ἐκ τῶν νεωτέρων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, γεγονὸς ποὺ ἐδράζεται στὴ λογικὴ τῆς κοσμικῆς δυνάμεως, τῆς ἀριθμητικῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἰσχύος καὶ ὄχι ἀσφαλῶς στὰ πιστεύματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντιθέτως, ὁ Παναγιώτατος ἡμῶν Πατὴρ καὶ Δεσπότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐβάδισε ὅλα αὐτὰ τὰ ἔτη τῆς καλλικάρπου Πατριαρχείας Του καὶ βαζίζει πάντα μὲ κριτήριό τὴν γνήσια καὶ ἀπαραχάρακτη ἐκκλησιολογικὴ διδασκαλία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ ἔχει ἀποκρυσταλλωθεῖ στοὺς ἱεροὺς Κανόνες, τὴν Παράδοση καὶ τὴν Πράξη τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴν τὴν χριστοκεντρικὴ καὶ ἀγιοπνευματικὴ συνοδικὴ ἐκκλησιολογικὴ προοπτικὴ, ποὺ ἀναδεικνύει τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο Πατέρα Πνευματικὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀναρρήσεως Του στὸν Πρῶτο καὶ Ἀποστολικὸ Θρόνο τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὑπηρετεῖ ἀπαρέγκλιτα, ὅπως ἄλλωστε μὲ ἔμφαση ὁ ἴδιος τόνισε στὴν μνημειώδη ἐνθρονιστήρια ὁμιλία Του: *«Δηλοῦμεν ἐκ προοιμίων, ὅτι οὐχὶ ἀπλῶς μόνον τῇ κανονικῇ τάξει τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐπόμενοι καὶ ἰδιαίτερος τὴν πολλὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας σεβόμενοι, ἀλλ' ἔτι πλέον ἐκ βιωματος ἱεροῦ στερρὰν πεποιθήσιν ἔχοντες ἐπὶ τὴν ἀναντικατάστατον ἀξίαν τῆς συνοδικότητος, δι' ἧς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον λαλεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πορευσόμεθα ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῆς καὶ μόνον, ἐν τοῖς πλαισίοις αὐτῆς καὶ τῇ κανονικῇ αὐτῆς λειτουργίᾳ, ὁμοψύχως μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τὴν ὁδὸν τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας»*⁷.

⁷ Λόγος Ἐνθρονιστήριος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου Α', (2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1992).

Πάμπολλα θα μπορούσαν να ειπωθούν για την προσφορά του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου στο πεδίο της εκκλησιολογίας, θα αναφερθώ μόνο σε ένα και αυτό δεν είναι άλλο από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Κρήτης το 2016 σε συνέχεια των μεγάλων Συνόδων των παρελθόντων αιώνων. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος υπήρξε καρπός κοπιώδους προετοιμασίας πολλών δεκαετιών αλλά και προσωπικό κατόρθωμα του Παναγιωτάτου, δίχως την καθοριστική συμβολή και το προσωπικό κύρος, την αποφασιστικότητα και την μέριμνα του Όποιου δεν θα είχε ποτέ πραγματοποιηθεί αλλά θα παρέμενε ακόμα ένα μακρινό όνειρο. Όμως, η Μεγάλη Σύνοδος είναι γεγονός και η ιστορία το έχει ήδη πιστώσει στον ακαταπρόκλητο Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο. Αυτή και μόνον η συνεισφορά του Πατριάρχου στο σύγχρονο εκκλησιαστικό γίνεσθαι και στην εκκλησιολογική συνείδηση της Ανατολικής Εκκλησίας τον κατατάσσει στους μεγίστους Πνευματικούς πατέρες.

Πατήρ Ανθρώπων και Λαών.

Όσοι είχαμε την εύνοια και την εὐλογία του Θεού να αναστεφώμαστε εκ του σύνεγγυς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Βαρθολομαῖο μπορούμε να μαρτυρήσουμε και «ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κάκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε»⁸, ὅτι ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος εἶναι γιὰ ὅλους ὁ στοργικὸς Πνευματικὸς Πατέρας ποὺ ἀγωνιᾷ, μεριμνᾷ καὶ ὀδυνᾶται γιὰ τὰ τέκνα Του· εἶναι ὁ ὑπομονετικὸς καὶ συγχωρητικὸς Πατέρας ποὺ μακροθυμεῖ καὶ ἀνέχεται τὶς πολλές μας ἀδυναμίες, τὰ λάθη καὶ τὶς ἀμαρτίες· εἶναι ὁ στιβαρὸς ἐκεῖνος Πατέρας ποὺ πάνω Του μπορούμε νὰ ἀκουμπήσουμε τὰ κρίματά μας καὶ νὰ βροῦμε τὸ κουράγιο καὶ τὴ δύναμη νὰ συνεχίσουμε στὸν δύσκολο ἀγῶνα τοῦ ὁ καθένας· εἶναι ὁ Πατέρας ποὺ ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά Του γιὰ νὰ ὑποδεχτεῖ τὸν πλανεμένο καὶ ἄσωτο υἱό.

Καί, βεβαίως, ὅλα αὐτὰ δὲν ἰσχύουν μόνο στὸ προσωπικὸ ἐπίπεδο. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἔχει ἀναδειχθεῖ Πατέρας πραγματικὸς ὁλοκλήρων Λαών, ὅπως ἔκανε μὲ τὸν Οὐκρανικὸ Λαό, καὶ τὴν παραχώρηση Αὐτοκεφαλίας καὶ τὴν ἐπαναφορά στὴν ἀγκαλιά τῆς Ἐκκλησίας ἑκατομμυρίων ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι βρίσκονταν σὲ σχίσμα. Ὅλοι γνωρίζετε ὅτι ἡ ἀδυναμία ἢ ἡ ἀδιαφορία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας νὰ δώσει λύση στὸ Οὐκρανικὸ πρόβλημα, παρὰ τὶς ἐπανελλημμένες ἐκκλήσεις τῶν Οὐκρανικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν ὁδήγησε τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Βαρθολομαῖο νὰ παραχωρήσει τὸ 2019 τὴν «Αὐτοκεφαλία» στὴν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας, μόνος Αὐτὸς ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἢ τῆς συναινέσεως οἰασδήτινος ἄλλης Ἐκκλησίας, ὥς εἶχε τὸ κανονικὸ δικαίωμα, ὅπως ἐξ ἄλλου

⁸ Ἰω. 19, 35

μαρτυρᾷ ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὴν περίπτωση ὅλων τῶν νεοπαγῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, σύμφωνα μὲ τὶς ἱεροκανονικὲς προνομίες ποὺ τοῦ ἐπεδεδίλευσαν οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι καὶ ἡ μακραίωνη πράξις τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅμοίως, καὶ στὴν περίπτωση τοῦ γειτονικοῦ Λαοῦ τοῦ Κράτους τῆς Βορείου Μακεδονίας, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἀνεδείχθη Πατὴρ μέγας καὶ εὐεργέτης τοῦ Λαοῦ αὐτοῦ, ἀφοῦ μὲ τὴ σοφία καὶ τὴ σύνεση ποὺ τὸν διακρίνει τὸν Μάιο τοῦ 2022 δέχτηκε σὲ εὐχαριστιακὴ κοινωνία τὴν Ἱεραρχία, τὸν κλῆρο καὶ τὸν Λαὸ τῆς Χώρας καὶ θεράπευσε τὸ μακροχρόνιο καὶ κακοφορμισμένο σχῆμα ποὺ σοβοῦσε ἀπὸ δεκαετίες.

Πατὴρ τῆς Κτίσεως.

Εἶναι ἀναντίρρητο ὅτι ἐδῶ καὶ πολλὲς δεκαετίες, ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ αἰοιδίμου Πατριάρχου Δημητρίου, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶχε ἀναλάβει πολὺ σημαντικὲς πρωτοβουλίες γιὰ τὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ὅμως, ἡ ἀνάρρηση τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου στὸν Ἀποστολικὸ Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξε τὸ γεγονὸς ποὺ καθιέρωσε στὸ παγκόσμιο γίνεσθαι τὸ θεσμὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς ἐνὸς ἐκ τῶν φορέων διεθνοῦς ἐμβελείας καὶ κύρους στὸν τομέα τῆς προστασίας τοῦ οἰκοσυστήματος καὶ τῆς Κτίσεως.

Ἡ θεολογία τῆς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου γιὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον συμπυκνώνεται, φρονῶ ταπεινῶς, στὸ «Σεπτὸν Πατριαρχικὸν Μήνυμα ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ προσευχῆς ὑπὲρ τῆς Προστασίας τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος» τῆς 1ης/09/2014. Ἀναφέρεται χαρακτηριστικῶς: *«Ἡ ἄνευ φραγμῶν ληστρικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν φυσικῶν πόρων τῆς δημιουργίας, ἀποτελοῦσα τὴν κυρίαν αἰτίαν καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, εἶναι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς θεολογίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς λογοτεχνίας ἀποτέλεσμα πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, παρακοῆς πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ μὴ συμμορφώσεως πρὸς τὸ Θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία παρέχει τὸ ἀντίδοτον διὰ τὴν θεραπείαν τῶν οἰκολογικῶν προβλημάτων, καλοῦσα τοὺς πάντας εἰς ἀποκατάστασιν τῆς εἰκόνης τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἀρχαῖον, τὸ πρωτότυπον κάλλος. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς πεπτωκυῖας φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῇ ἐπιπνοίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῇ μετοχῇ εἰς τὰς δωρεὰς αὐτοῦ, ἀποκαθιστᾷ καὶ τὴν ἀρμονικὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν κτίσιν καὶ τὴν δημιουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐποίησεν ὁ Θεὸς πρὸς χαράν, τέρψιν καὶ ἀπόλαυσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀναγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰδιον, τὸν Πλάστην»*⁹.

⁹ Σεπτὸν Πατριαρχικὸν Μήνυμα ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ προσευχῆς ὑπὲρ τῆς Προστασίας τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος (01/09/2014), (ἀπὸ τὸν ἐπίσημο Διαδικτυακὸ τόπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: <http://www.ec-patr.org>).

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁ Ἱμβριος, «ὁ Πράσινος Πατριάρχης» ὅπως πολὺ ἐπιτυχῶς ἔχει χαρακτηριστεῖ, ὡς «Ἱερεὺς τῆς Κτίσεως» ἐργάζεται γιὰ τὴν συμφιλίωση ἀνθρώπου καὶ περιβάλλοντος καὶ τὴν προστασία τῆς Κτίσεως, ἡ ὁποία ὡς δημιούγημα τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ σεβαστὴ καὶ ἱερή, χωρὶς ὅμως ὅλη αὐτὴ ἡ ἐργώδης προσπάθεια νὰ εἶναι ἀπλῶς ἓνας ἀκτιβισμὸς ὑπὲρ τοῦ περιβάλλοντος ἀλλὰ τελεσιουργεῖται σὲ μιὰ προοπτικὴ ἐκκλησιοκεντρικὴ καὶ εὐχαριστικοκεντρικὴ, πράγμα ποὺ καθιστᾷ τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο ὄχι ἀπλῶς ἄνθρωπο μὲ οἰκολογικὲς εὐαισθησίες καὶ ἀνησυχίες ἀλλὰ Πατέρα τῆς Κτίσεως.

Μὲ αὐτὲς τὶς ταπεινὲς σκέψεις, σίγουρα ὄχι ἀντάξιες τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ κοινοῦ Πατρὸς πάντων ἡμῶν, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ἐπιχείρησα νὰ ψηλαφίσω τὴν ἱερὰ προσωπικότητα τοῦ Πατριάρχου τοῦ Γένους καὶ νὰ ἀγγίξω ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς, τὴν ἔννοια καὶ τὴν ἰδέα τῆς Ρωμοσύνης καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ καταδείξω συμπερασματικὰ εἶναι ὅτι κάθε προσπάθεια ἀναζητήσεως τῶν ριζομάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας θὰ πρέπει νὰ ἀποτελεῖ μιὰ μαρτυρία ἐλληνικῆς ρωμαϊκῆς φωνῆς μέσα στὶς πολλὰ φωνὲς καὶ τὶς ἄναρθρες κραυγὲς τοῦ σύγχρονου «έλλαδισμοῦ». Ἡ ὁποιαδήποτε ἀναφορὰ στὴν ρωμαϊκὴ ταυτότητα τοῦ Γένους μας καὶ στὸ σεπτὸ πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου μας, θὰ πρέπει νὰ καταδεικνύει τὴν ἀδιάψευστη μαρτυρία ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐξακολουθεῖ, παρὰ τὸ «δύστηνον» τῶν καιρῶν, νὰ ἔχει οἰκουμενικὸ ὄφθαλμό καὶ παλλομένη γιὰ ὅλο τὸν κόσμο καρδιά, ὑπενθυμίζοντάς μας ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ παγκοσμιοποίηση κι ἄλλο ἡ οἰκουμενικότητα. Ἄλλο εἶναι ἡ Ρωμοσύνη κι ἄλλο εἶναι ὁ ἐθνοφυλετισμὸς καὶ ὁ «έλλαδισμός».

Σήμερα τὸ Πατριαρχεῖο εἶναι ἓνας τόπος στενός, φτωχικὸς καὶ πραγματικὰ σταυρωμένος. Ἀλλὰ πάντοτε ἔτσι ἦταν διότι αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς Ρωμοσύνης. «Κι ὁ Πατριάρχης εἶναι πατέρας καὶ ποιμένας. Δὲν εἶναι πολιτικὸ πρόσωπο οὔτε ποτὲ ἐζήλωσε τὴ δόξα καὶ τὴ δύναμη τῶν πολιτικῶν»¹⁰. Καὶ τὸ ταπεινὸ μας Φανάρι δὲν ἐπεδίωξε ποτὲ νὰ μοιάσει στὰ Βουλευτικὰ κτήρια ἢ στὰ μεγάλοπρεπα ἀνάκτορα τῶν Τσάρων. Ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, ποὺ εἶναι ἀπεριόριστα συνετός, ἐνσαρκώνει ἐκεῖνα τὰ ὀρθόδοξα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ φαίνεται νὰ εἶναι σήμερα παραγκωνισμένα, ἀποδεικνύονται παντοδύναμα. Τὸ

¹⁰ Αποστόλου (Δανιηλίδη), Μητροπολίτου Γέροντος Δέρκων, *Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁ Α΄*, Ἐκδόσεις «Τέρτιος», 1^η Ἔκδοση, Κατερίνη 1992, σελ. 94-95.

Πατριαρχεῖο, παρὰ τὴ στενότητά του, σοῦ δίνει ὀξυγόνο καὶ ἀνασαίνεις μιὰ ἐκπληκτικὴ εὐρύτητα ζωῆς. Μέσα στοὺς τέσσερις τοίχους ἔχεις τὴν αἴσθηση ἑνὸς οἰκουμενικοῦ καὶ ἀπεριόριστου χώρου. Ἔτσι, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀποκαλύπτει τὴν ἀσύγχυτη ἔνωση τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὴ γῆ καὶ δίνει σάρκα στὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνας. Ὅσο τὸ φτωχικὸ καὶ πραγματικὰ ἐσταυρωμένο Φανάρι ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ στὶς διαστάσεις τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐνσαρκώνοντας τὴν Οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς ὁλότητα ἀληθείας καὶ ζωῆς, οὔτε ὁ Τοῦρκος, οὔτε ὁ Μόσχοβος, οὔτε ἡ μυωπία τῶν «ἐλλαδιτῶν» θὰ μπορέσει νὰ τὸ μειώσῃ¹¹. Γιατὶ εἶναι πλεόν χιλιομαρτυруμένο ἀπὸ τὴν ἱστορία ὅτι ὁ Ἑλληνας Ρωμιὸς δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ὁρθόδοξος καὶ ὅτι τὸ κέντρο τῆς Οἰκουμενικῆς Ἑλληνικῆς Ρωμιοσύνης δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τὸ Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο¹².

Εἰς πολλὰ ἔτη Παναγιώτατε πάτερ καὶ Δέσποτα!

¹¹ Χρήστου Γιανναρά, *Τὸ Προνόμιο τῆς Ἀπελπισίας*, Σημειώσεις γιὰ μιὰ κριτικὴ ἀναμέτρηση μὲ τὸ ἀδιέξοδο τοῦ δυτικοῦ ἢ καταναλωτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἐκδόσεις Γρηγόρη, 1^η Ἔκδοση, Ἀθήνα 1973, σελ. 105.

¹² Μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας, Εἰσήγηση σὲ ἐπιστημονικὴ Ἡμερίδα μὲ γενικὸ θέμα: «Τὴ Ρωμιοσύνη μὴν τὴν κλαῖς – Σὲ ἀναζήτηση τῶν ριζωμάτων τῆς ταυτότητας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας», ποὺ πραγματοποιήθηκε ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τὴν εὐλογία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, στὸ Ἡράκλειο Κρήτης, 17 Νοεμβρίου 2018.